

WERKEN
VAN
TSJECHOSLOWAAKSE
GRAFICI
1960-1970

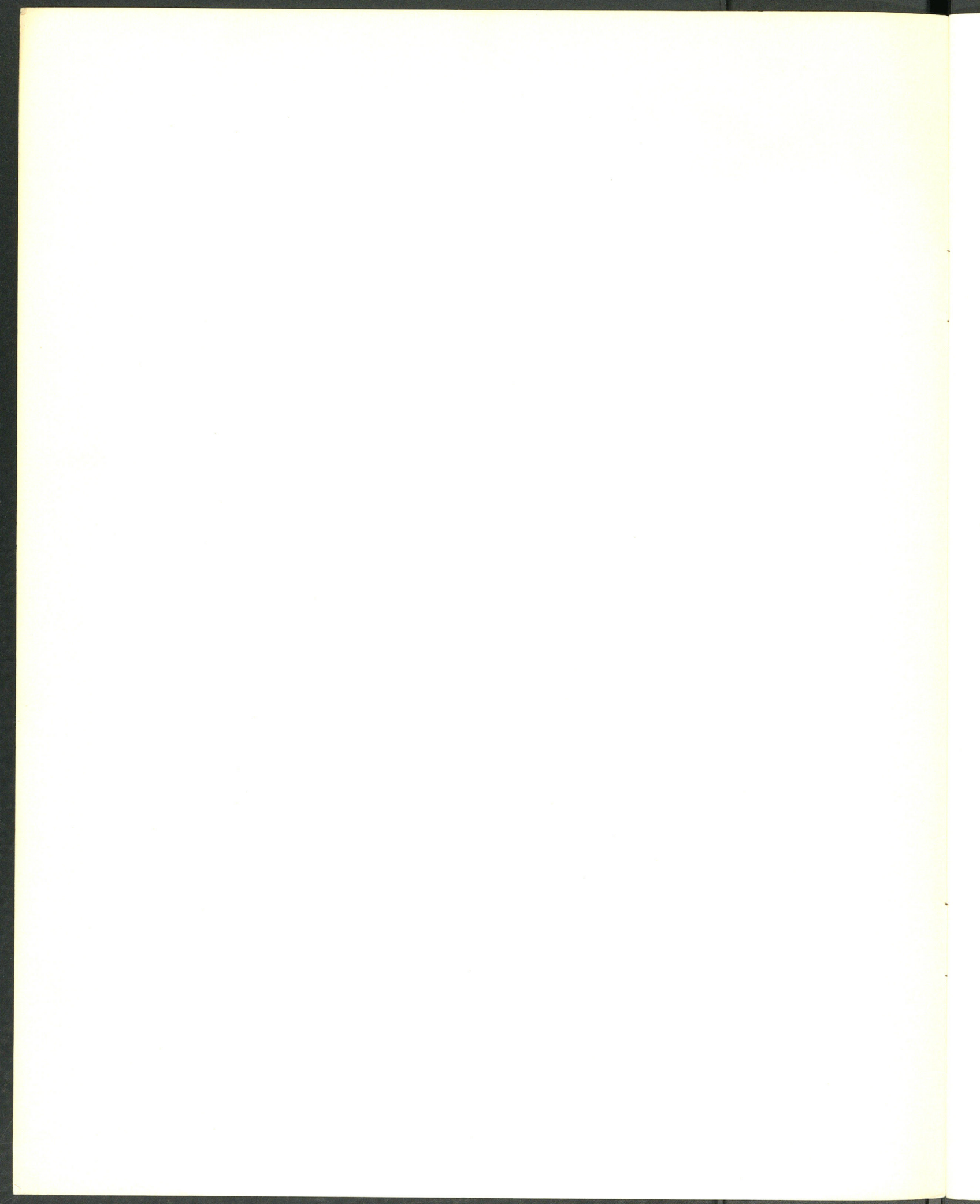
30 APRIL t/m 31 MEI 1971

CENTRAAL

MUSEUM

UTRECHT

MALIEBAAN 42

Verantwoording

De grafiek heeft in Tsjechoslowakije na de tweede wereldoorlog een boeiende ontwikkeling doorgemaakt, die in West-Europa onvoldoende bekendheid geniet.

Talrijke kunstenaars hebben zich diepgaand met de problemen van vormgeving en techniek bezig gehouden en op beide gebieden opmerkelijke resultaten bereikt. Daarom leek het nuttig om aan het publiek in Nederland de mogelijkheid te bieden met deze grafiek nader kennis te maken door een selectie van ongeveer honderd prenten die tot verschillende kunststromingen behoren en in de meest uiteenlopende technieken zijn uitgevoerd.

Dankzij de welwillende medewerking van Dr. Arsèn Pohribny uit Milaan, onder wiens hoede de meeste prenten berusten en van het genootschap Amici Italiani dell'Arte Grafica te Padua, dat hem steunt en van enkele partikulieren, hebben wij een klein overzicht kunnen samenstellen, waaruit de grote betekenis van de Tsjechoslowaakse Grafiek op een duidelijke wijze naar voren komt. Aan allen die hebben bijgedragen tot het tot stand komen ervan, Dr. Arsèn Pohribny, het genootschap Amici Italiani dell'Arte Grafici, en de bruikleengevers Mevr. Jitka Rajlichová en Mej. Liesbeth Brandt Corstius te 's-Gravenhage, betuigen wij onze oprechte dank.

Dr. Maria Elisabeth Houtzager,
Directrice van het Centraal Museum.

Uit de inleiding van Arsèn Pohribny in de catalogus der tentoonstelling Czechoslovak Graphics 1960—1970, Oxford Museum, 1970.

Czech and Slovak graphic art during the last decade has carried on a certain tradition of the national art. It has not by a long measure remained simply a disengaged esthetic fact. It has become a vent for accusations, sometimes even a wry mirror for destruction and distress, and often a projection of a good and free life. After all, it has always been like that in Bohemia and Slovakia in times of political helplessness.

Some of the works of these artists may seem to the spectator to have little harmony or beauty, but they are strong in their humanitarian testimony which does not weaken even today.

Sao Paolo, in 1964 te Ljubljana, in 1965 te San Marino en in 1966 te Lugano, Alena Kučerová in 1965 te Parijs, in 1967 te Biella en in 1969 te Ljubljana.

Deze feiten zijn op zichzelf belangrijk, maar bepalen toch niet de gehele betekenis van de tentoonstelling. Het voornaamste is en blijft het contact met de werken zelf, waarin men de verschillende kunststromingen van de laatste jaren terugvindt. Enkele kunstenaars leggen zich geen vast programma op; zij volgen eerder de weg van hun eigen creatieve impulsen. Sommigen beschouwen blijkbaar de grafiek als kamerkunst; zij willen met de prenten niet shockeren, maar er veeleer een boodschap in leggen, die vaak gekompliceerd en moeilijk te ontcijferen is. Dat geldt voornamelijk voor de droge naaldetsen met mezzotint van Jiří Andrlé en de litho's van Albín Brunovský. De prenten van Andrlé bestaan uit kapillaire lijnen, vaak aangevuld met de nuances van licht en schaduw. Daardoor worden zij dragers van de psychische belevenissen en toestanden. Wij kunnen er gevoelens in vinden van eenzaamheid, van fragiele schoonheid, van nostalgie en angst. Soms trachten zij op een typerende wijze het algemeen menselijke te ontdekken en bloot te leggen. De prenten van Brunovský doen demonisch aan, terwijl de etsen van Eva Bednářová en Adéla Matasová het intensieve streven naar mystiek verbergen. Verder zijn er de lyrische droge naaldetsen van John en Bošik en de geperforeerde prenten van Kučerová, puur introverte werken van buitengewone technische perfectie.

Als bijzonder boeiende figuur valt op met zijn prenten Vladimír Boudník, die in 1968 onder tragische omstandigheden overleed. Reeds omstreeks 1950 zocht hij nieuwe waarden van materialen en technieken. Hijzelf noemde zijn persoonlijke richting het „explosionalisme”. Als technisch tekenaar in een vliegtuigfabriek, kreeg hij gelegenheid nieuwe technische procédé's bij het etsen, graveren en afdrukken toe te passen. Zijn prenten, meestal in heel kleine oplagen gedrukt, gaf hij als cadeautjes aan zijn vrienden. Daardoor is zijn

werk overal verspreid geraakt, zodat het bijna onmogelijk is het bij elkaar te brengen.

Ver verwijderd van elke commerciële instelling hield hij zich uitsluitend bezig met zijn kunst die voor hem de zin van zijn leven was. Zonder het te weten — want hij had na de oorlog geen contacten gehad met de buitenlandse kunst — werkte hij in een vorm van lyrische abstraktie en van informele kunst. In het begin der jaren zestig diende zijn werk als voorbeeld voor vele grafici. Ook zijn technische experimenten waren voor de tsjechoslowaakse grafiek van bijzonder groot belang. Als mens en als kunstenaar bleef hij altijd volkomen bescheiden. Heden wordt hij beschouwd als een baanbreker, die de geschiedenis der tsjechoslowaakse grafiek der laatste jaren heel sterk medebepaalde.

Ook de meest recente kunststromingen, zoals de nieuwe figuratie of de konkrete kunst, zijn op de tentoonstelling vertegenwoordigd. Voor de eerste dienen vooral Oldřich Kulháněk en Jiří Krejčí vermeld te worden voor de tweede de groep, waarin Radek Kratina, Dalibor en Ivan Chatrný, Jindřich Boška en de in Nederland wonende Tomáš Rajlich thuis horen. Van de laatstgenoemde kunstenaar hadden wij gelegenheid een wat uitgebreider overzicht van zijn zeefdrukken te tonen. Hetzelfde is gelukt met het oeuvre van Zdenka Rusová, een kunstenares die in Oslo in Atelier Noord werkt en die vanaf 1967 tot heden een boeiende ontwikkeling heeft doorgemaakt. Bijzonder verheugend is, dat Jiří Kolář met zijn collages en rollages op de tentoonstelling is vertegenwoordigd; onlangs waren zijn merkwaardige werken te zien op de tentoonstelling der konkrete poëzie in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

Zijn opvatting der konkrete kunst is heel apart en uit zich op verschillende manieren. Zijn collages en rollages zijn voorbeelden van de talrijke uitdrukkingsmogelijkheden, die hij zich eigen maakte. Door zijn bijdrage krijgt het veelzijdige beeld, dat de tentoonstelling geeft, er nog een boeiend facet bij.

Dr. Libuše Brožková-Doležalová, konservatrice afd. tekeningen en grafiek.

Inleiding

De tentoonstelling pretendeert niet een volledig overzicht te geven van de ontwikkeling der tsjechoslowaakse grafische kunst tussen 1960 en 1970. Het gaat om een keuze van werken van achtendertig tsjechoslowaakse kunstenaars, die geboren zijn in de periode 1912—1943, zodat men kan spreken van een midden- en een jonge generatie. De meesten wonen in Praag, enkelen buiten Tsjechoslowakije, zoals b.v. Tomáš Rajlich in Nederland, Zdenka Rusová in Noorwegen, Jan Koblasa in de Bundesrepubliek Deutschland. Sommigen hebben al in Nederland tentoongesteld of zijn vertegenwoordigd in nederlandse musea en particuliere verzamelingen, te weten: Jiří Andrlé, Jiří Kolář, Jiří John, Alena Kučerová en Karel Malich. Er zijn ook prijswinnaars van internationale tentoonstellingen en grafische biënnales bij, als Jiří Andrlé, die in 1968 te Krakau en in 1969 te Ljubljana prijzen heeft behaald, evenals Jindřich Boška in 1970 te Barcelona, Jiří Hadlač in 1967 te Tokio, Jiří John in 1963 te

De bladmaat wordt gegeven in centimeters, de hoogte voor de breedte.

Andrle, Jiří (1936), woont in Praag

1

Kleine komedie 1

1968

Droge naald en mezzotint in kleuren

22 x 17

2

Kleine komedie 2

1968

Droge naald en mezzotint in kleuren

22 x 17

3

Kleine komedie 3

1968

Droge naald en mezzotint in kleuren

22 x 17

4

Kleine komedie 4

1968

Droge naald en mezzotint in kleuren

22 x 17

5

Kleine komedie 5

1968

Droge naald en mezzotint in kleuren

22 x 17

6

Komedie nr. 3

1968

Droge naald met mezzotint in twee kleuren

76,5 x 54,2

7

Komedie nr. 5

1968/69

Droge naald met mezzotint in kleuren

76,7 x 64,3

8

Nieuwjaarswens voor 1971

1970

Droge naald in kleuren

31,5 x 21,2

Bednářová, Eva (1937), woont in Praag

9

Het Nieuwe Testament

1967

Ets met aquatint

75,7 x 54,6

10

Vleugels

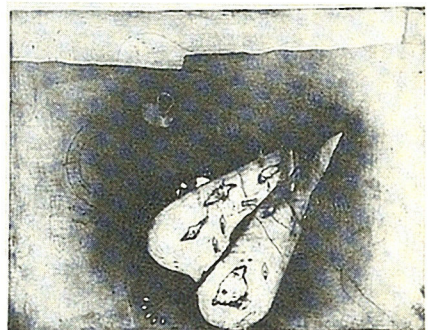
1967

Ets met aquatint

54,5 x 75

Cat. 6

Cat. 10

De cat. nrs. 1 t/m 5, 8, 42, 43, 50, 52 en 53 zijn bruikleen van Mevr. Jitka Rajlichová en de cat. nrs. 49 en 51 van Mej. Liesbeth Brandt Corstius, beiden te 's-Gravenhage. De overige nummers zijn eigendom van de kunstenaars.

Born, Adolf (1930), woont in Praag

11

Indische boerin

1968

Kleurenlitho

53,8 x 69,1

Boška, Jindřich (1931), woont in Jihlava

12

Kompositie B 1

1969

Kleurenmonotype

42 x 30

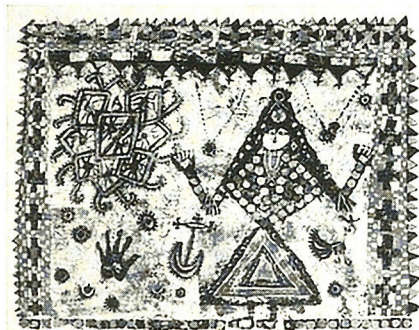
13

Betrekkingen

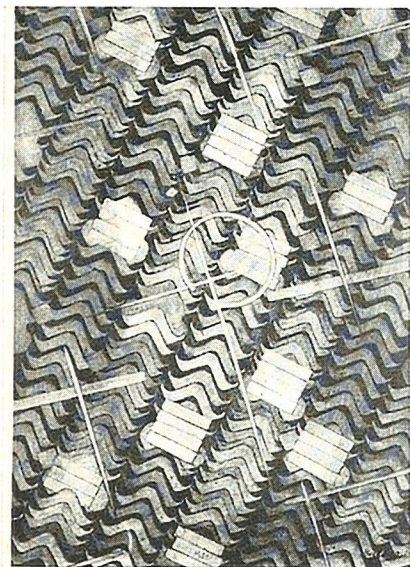
1969

Kleurenmonotype

42 x 30

Cat. 11

Cat. 12

Boštík, Václav (1913), woont in Praag

14

Principe van de concentratie in het midden

1967

Droge naald

38,2 x 31,8

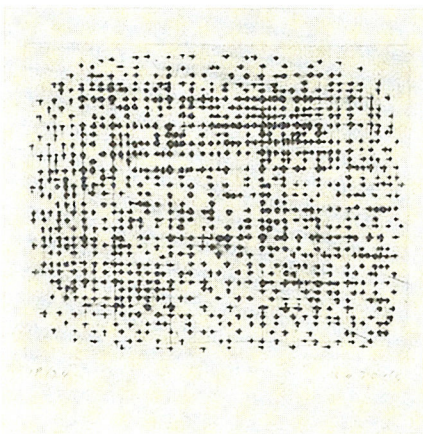
15

Veld

1967

Droge naald

38,3 x 31,7

Cat. 15

Boudník, Vladimír (1924—1968)

16

Aktieve prent

1960

Kleurenets met kleurenmonotype

33 x 57,8

17

Einland 1

1960

Monotype met textuur

30,5 x 48,6

18

Einland 2

1960

Ets met kleurenmonotype en textuur

33,5 x 48,9

Brunovsky, Albin (1935), woont in Bratislava

19

Fantasmagorie van Mijnheer

Redoux 4

1968

Litho

44,6 x 50,6

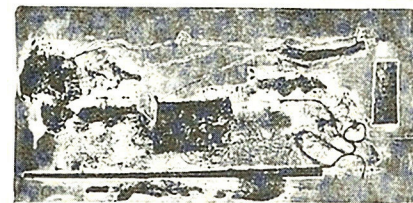
20

Tuin

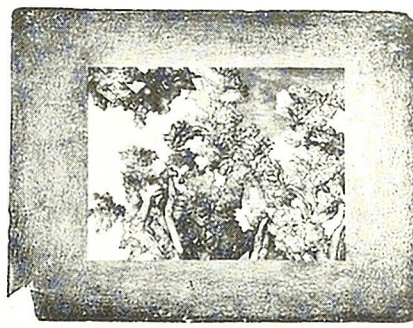
1968

Litho

47,1 x 44,8

Cat. 17

Cat. 19

Čechová, Olga (1925), woont in Praag

21

Requiem

1969

Droge naald

68,5 x 51,7

22

Donker torso

1969

Droge naald

68 x 51

Čepelák, Ladislav (1924), woont in Praag

23

Smeltende sneeuw

1966

Ets met aquatint

46,2 x 61,6

24

Veld met sneeuw

1966

Ets met aquatint

47 x 63

Chatrný, Dalibor (1925), woont in Brno

25

Pc diagonaal

1968

Perforatie

42 x 29,4

26

PAR 160

1969

Perforatie

42 x 29,5

27

Interferentie 1

1969

Zeefdruk

61 x 43

28

Interferentie 2

1969

Zeefdruk

61 x 43

Chatrný, Ivan (1928), woont in Omice

29

Oorkonde 1

1968

Zeefdruk

41,6 x 60,7

30

Struktuur 4

1969

Zeefdruk

62,5 x 44

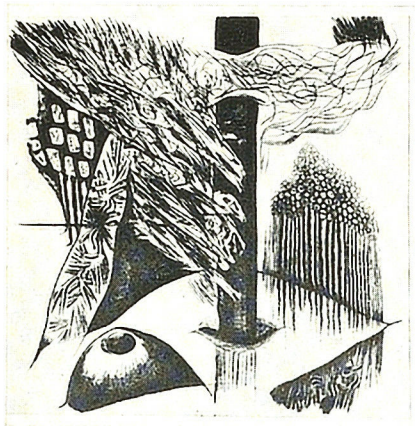
31

Oorkonde 6

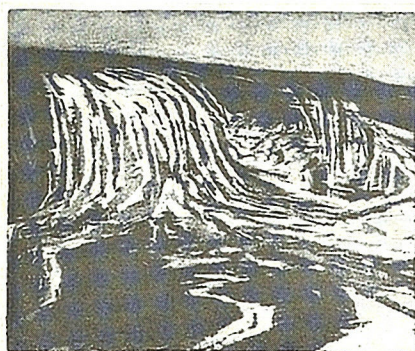
1969

Zeefdruk

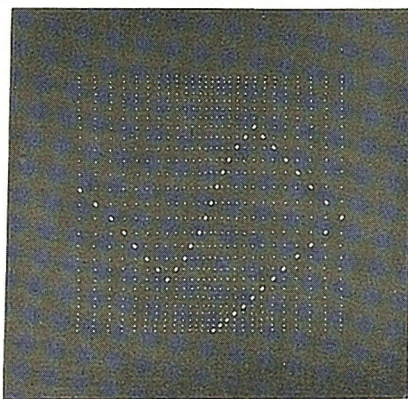
61 x 86

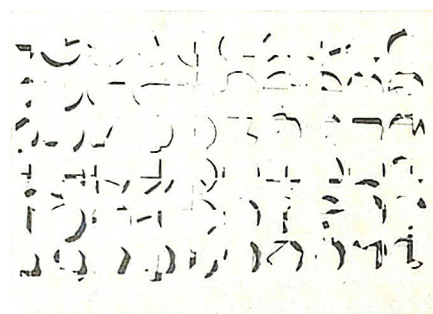
Cat. 21

Cat. 23

Cat. 28

Cat. 29

Grygar, Milan (1926), woont in
Praag

32
Akoestische prent
1968
Litho
72,6 x 49,1

Hadlač, Jiří (1927), woont in Brno

33
Paardje
1970
Houtgravure in kleuren
53,6 x 73,6

34
Spel 1
1970
Houtgravure in kleuren
76,8 x 53,3

35
Spel 2
1970
Houtgravure in kleuren
76,8 x 53,3

Hovadik, Jaroslav (1935), woont in
Toronto (Canada)

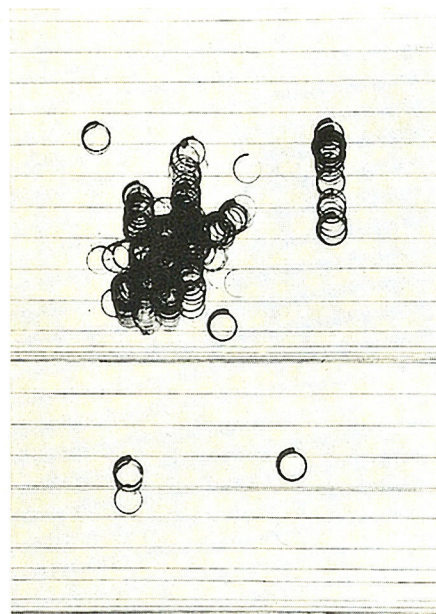
36
Beatrice d'Este
1967
Kleurenets met kleurenaquatint
61,6 x 67

37
Zelfportret
1968
Kleurenets met kleurenaquatint
62 x 49,2

Hruška, Karel (1930), woont in
Praag

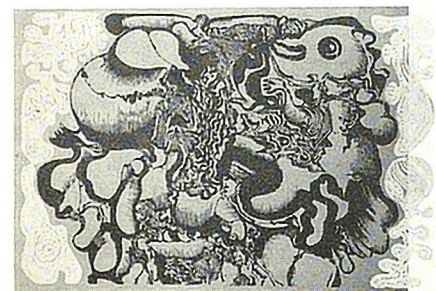
38
Plundering
1964
Houtsneede met kleurenonderdruk
53,7 x 37,7

39
Verrassing
1966
Houtsneede met kleurenonderdruk
53,5 x 37,7

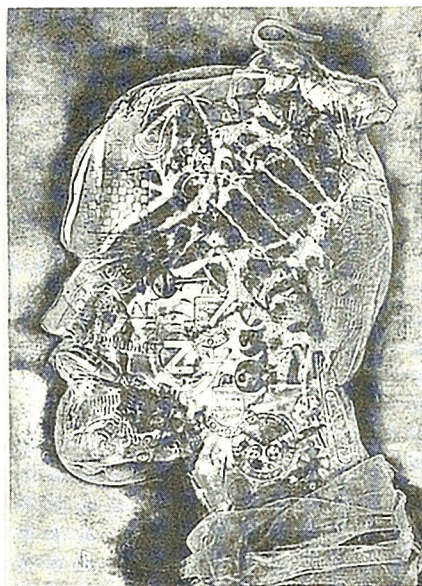

5/20 MILAN GRYGAR 1968

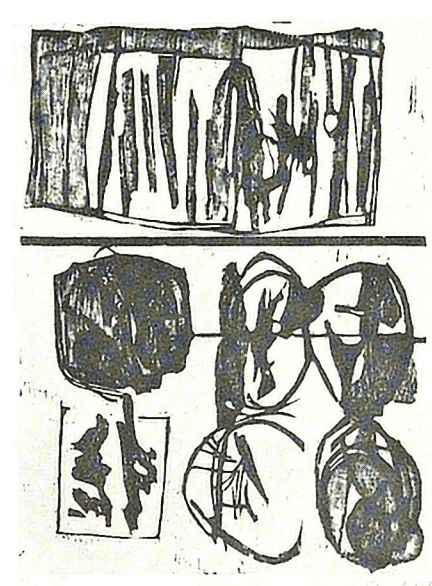
Cat. 32

Cat. 33

Cat. 37

Cat. 39

Janíček, James (1935), woont in Praag

40

Always with you

1968

Kleurenets

41,8 x 30,7

41

Bedtime story

1968

Kleurenets

41,6 x 30,4

John, Jiří (1923), woont in Praag

42

Zaad

1967

Droge naald

22,2 x 17,7

43

Druppel

1967

Droge naald

22,5 x 18

44

Uit de serie J.S. Perse: Amers 1

1967

Droge naald

53,2 x 38,7

45

Uit de serie J.S. Perse: Amers 2

1967

Droge naald

53,5 x 38

46

Vegetatie

1969

Droge naald

56,7 x 33

Koblasa, Jan (1932), woont in Kiel (B.R.D.)

47

Het oude vuur 1

1969

Zeefdruk in kleuren

49,5 x 69,5

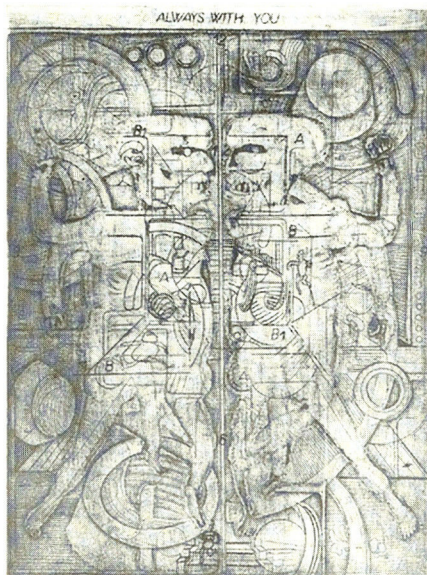
48

Het oude vuur 2

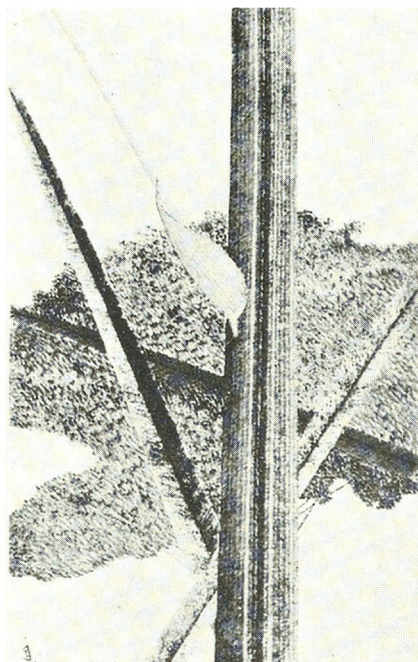
1969

Zeefdruk in kleuren

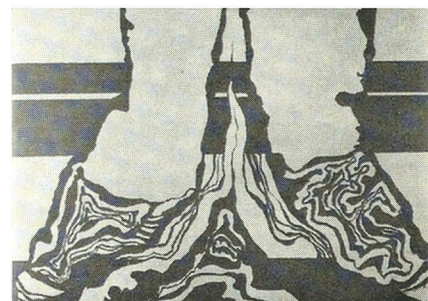
49,4 x 69,5

Cat. 40

Cat. 46

Cat. 47

Kolář, Jiří (1912), woont in Praag

49

Venetiaanse symfonie

1964

Rollage

49,8 x 69,3

50

Miniaturen

1968

Collage

33,3 x 23

51

Vlinders 1

1968

Collage

29,5 x 23,2

52

Vlinders 2

1969

Collage

29,2 x 22,2

53

Vinders 3

1969

Collage

29,2 x 22,2

Kratina, Radek (1928), woont in Praag

54

Gemoduleerde monotype

1969

Monotype in kleuren

62,4 x 45

Krejčí, Jan (1942), woont in Praag

55

Duiven moeten vliegen

1969

Ets

55,7 x 37,8

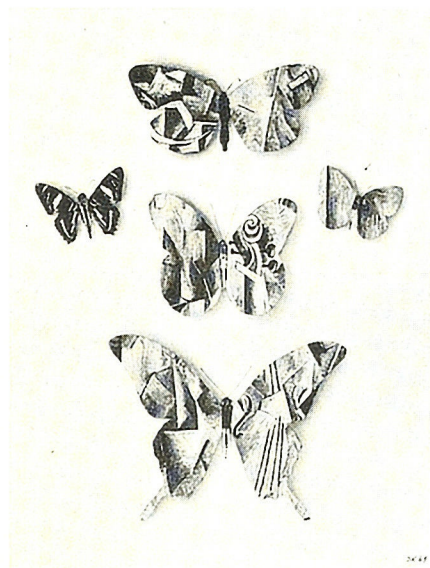
56

Barbarella

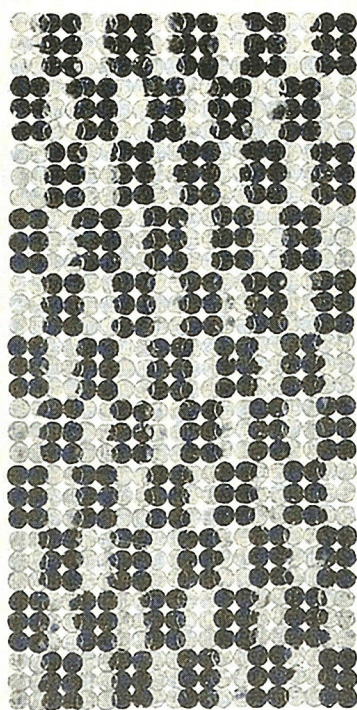
1969

Ets

55,7 x 38

Cat. 52

Cat. 54

Cat. 55

Kučerová, Alena (1935), woont in Praag

57

Zikkurat

1966

Droge naald en perforatie

43,5 x 62,3

58

Het doordringen

1967

Droge naald en perforatie

62,2 x 43,4

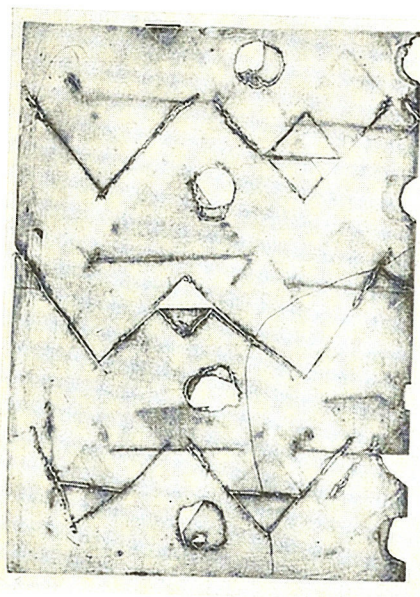
59

Lido

1969

Droge naald en perforatie

57,7 x 87,7

Cat. 58

Kulhánek, Oldřich (1940), woont in Praag

60

Was sollen wir denn tun?

1968

Ets

59 x 40

61

Oh, my guardian Angel!

1969

Ets

53,1 x 38,6

62

Grasp

1969

Ets

59,9 x 46,2

63

The Report nr. 2

1970

Ets

58,5 x 38

64

The Egg

1970

Ets

57,2 x 38

Cat. 64

Malich, Karel (1924), woont in Praag

65

Zonder gewicht

1968

Zeefdruk in twee kleuren

41,7 x 58,8

Matasová, Adéla (1940), woont in Praag

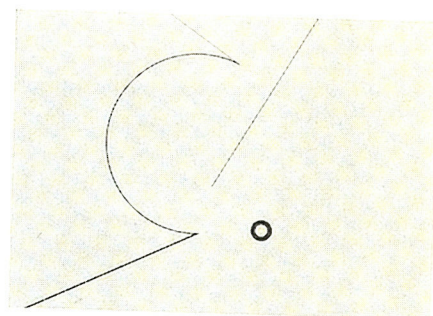
66

De trap des geloofs

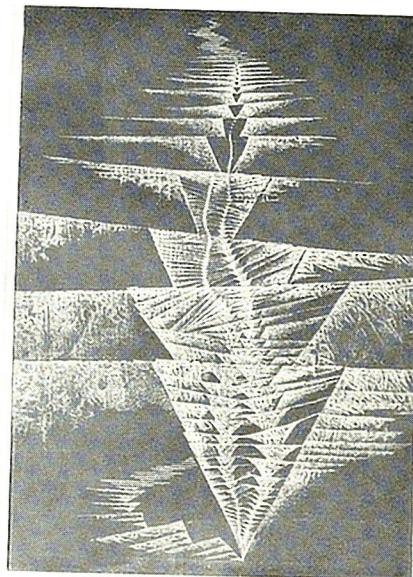
1968

Ets

87 x 60,5

Cat. 65

Cat. 66

Pacovská, Květa (1928), woont in Praag

67
Accumulatie
1967
Ets
47 x 65,7

Plíšková, Nadja (1934), woont in Praag

68
Een bezoek in minirok
1967
Droge naald
68,7 x 51,5

69
Ideal Sauce
1968
Droge naald en ets
69 x 51,5

Příbyl, Lubomír (1937), woont in Praag

70
La configuration d'espace nr. 37
1965
Ets met aquatint in kleuren
89,7 x 65,5

71
La configuration d'espace nr. 54
1966
Ets met aquatint in kleuren
89,8 x 65,5

Rajlich, Tomas (1940), woont in Den Haag

72
Lijn 1
1970
Zeefdruk
60 x 80

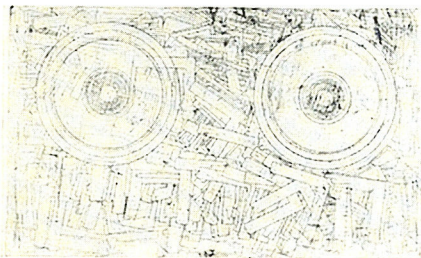
73
Lijn 2
1970
Zeefdruk
60 x 80

74
Lijn 3
1970
Zeefdruk
60 x 80

75
Struktuur 1
1970
Zeefdruk
50 x 50

76
Struktuur 2
1970
Zeefdruk
50 x 50

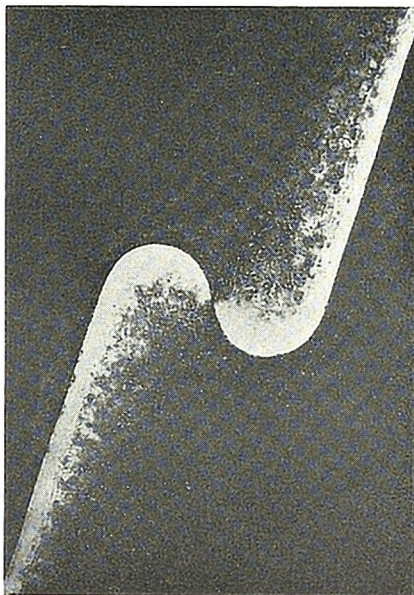
77
Struktuur 3
1970
Zeefdruk
50 x 50

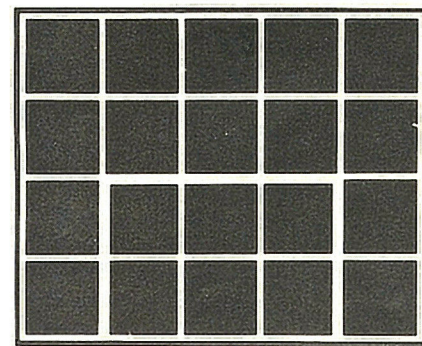
Cat. 67

Cat. 69

Cat. 70

Cat. 72

Rusová, Zdenka (1939), woont in Oslo (Noorwegen)

78

Intieme vriendinnen

1967

Droge naald

83,8 x 59,2

79

Verborgen opening

1968

Droge naald

75,5 x 53,5

80

Stages of three slices 1

1969

Kleurenets met kleurenaquatint

62,3 x 55,2

81

Beginning of destruction

1969

Kleurenets

69,3 x 55,3

82

Ontwaken

1970

Kleurenets

63 x 56

83

Nieuw idee, ontkieming, vingertje

1970

Droge naald

75,5 x 51,9

84

Zonder verbinding

1970

Kleurenets met kleurenaquatint

51,3 x 53,1

85

Droom

1970

Droge naald

71,3 x 59,2

Cat. 85

Sendlerová, Eva (1939), woont in Praag

86

De kantkraag

1968

Ets

40 x 56

Ševčík, Miloš (1940), woont in Praag

87

Het idool

1967

Ets

88 x 59

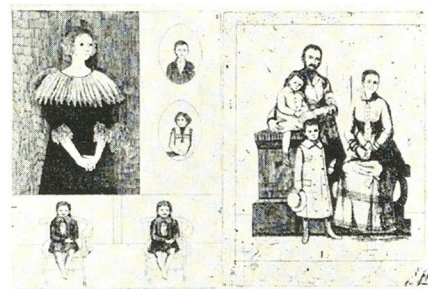
88

Zeezuil

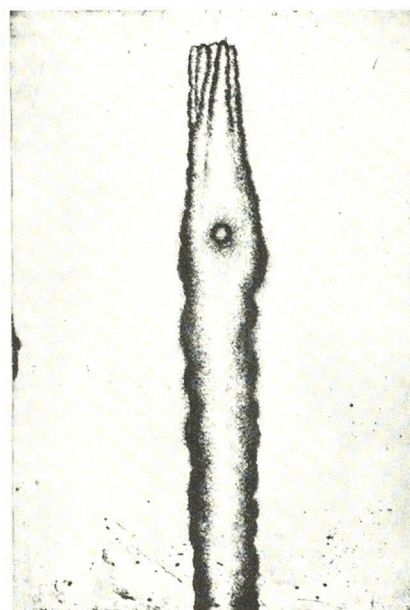
1967

Ets

84 x 59,5

Cat. 86

Cat. 87

Severová, Jaroslava (1942), woont in Praag

89

Vlinder

1968

Kleurenets

73,5 x 53,2

90

De laatste dag

1969

Kleurenets

59,2 x 42

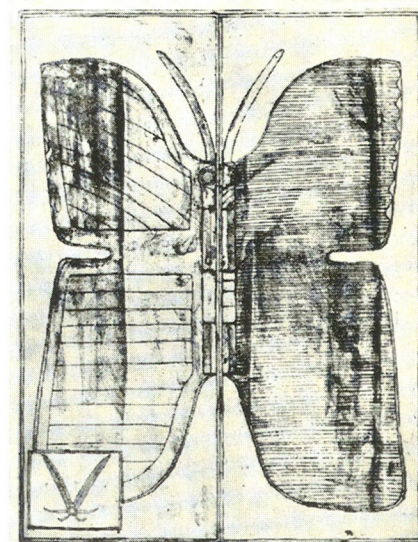
91

De kunstenaar

1969

Kleurenets

74,5 x 56,5

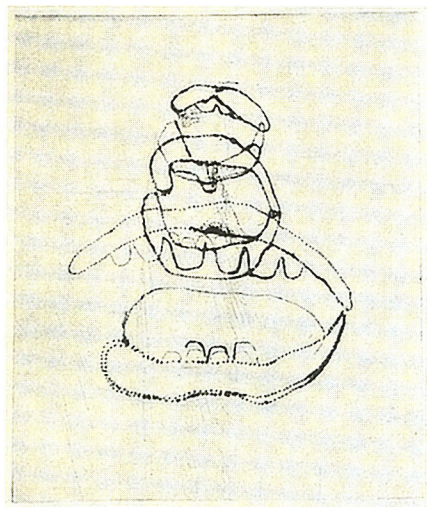
Cat. 89

Šimotová, Adriana (1926), woont in Praag

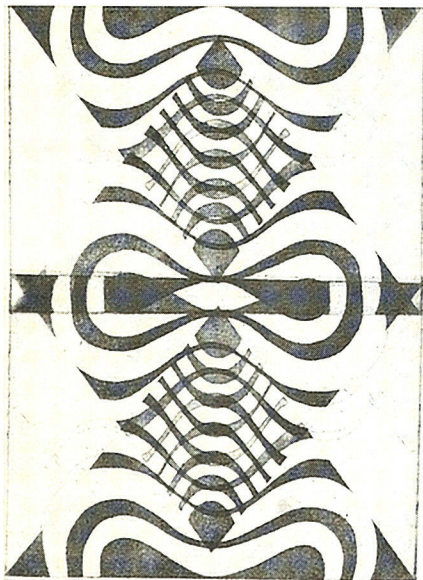
92
De mond
1968
Droge naald
64 x 49,4

Štormová, Dana (1938), woont in České Budějovice

93
Het doordringen
1968
Kleurenets
78 x 52,3
94
Tegenstanders
1968
Kleurenets
54,6 x 68,7

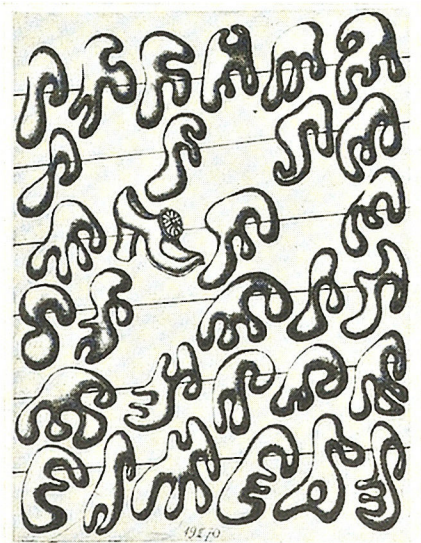
Cat. 92

Cat. 93

Strnad, Ivan (1926), woont in Praag

95
Neptunus
1965
Droge naald
65,4 x 50,8
96
Redenaar
1968
Droge naald
83,5 x 62
97
Schoen
1970
Droge naald
84 x 61,6

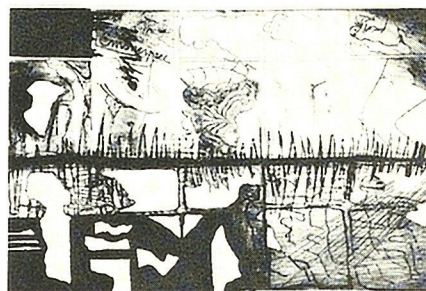
Cat. 97

Svoboda, Matěj (1943), woont in Praag

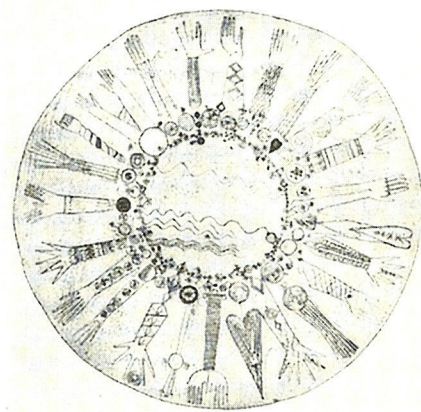
98
Emancipatie
1969
Ets met aquatint
49,2 x 63,2
99
Vliegen is zo gemakkelijk
1969
Ets met aquatint
62,5 x 37,2

Votavová, Blanka (1933), woont in Bratislava

100
Stad-zon
1969
Droge naald
63,9 x 54,7
101
Stad-kerkhof
1969
Droge naald
38 x 53

Cat. 98

Cat. 100

